

Glas delavca

List za vsa delavska vprašanja

Izhaja tedensko vsak petek

Ljubljana, dne 7. januarja 1938

Leto II. — Štev. 1

Proletarska bilanca

Kaj smo dosegli — kaj želimo

Za razvoj delavskega gibanja in delavskih borb v prihodnjem letu je zelo važen pregled uspehov in neuspehov v preteklosti, posebno v preteklem letu, zato je potrebna bilanca delavskega gibanja.

Kaj smo dosegli v letu 1937?

Če gledamo na realne in prijemljive uspehe za neposredno izboljšanje položaja delavstva pri nas v Jugoslaviji, nas naša bilanca ne bo razveselila. Položaj delavstva v l. 1937. se ni izdatneje popravil, kolikor gre na račun nekoliko oživljenega gospodarstva, ki je imelo za posledico večjo zaposlitev delavstva. Mezde pa so ostale iste, marsikje so celo padle in tudi ostale delavske zahteve so ostale neizpremenjene.

Vse to bi lahko preprečila le enotna delavska akcija. Te pa ni bilo, ker delavstvo ni bilo enotno in ker je precejšen del delavskih voditeljev stal na napačnem stališču, da se ne da nič narediti. Prišlo je tudi do raznih nesramnih napadov na v zakonu določene pravice, n. pr. do odstavljanja delavskih zaupnikov (Jesenice) itd. O svobodni izvolitvi predstavnikov v razne delavske ustanove seveda niti govora.

To je črna slika lanskega leta, če gledamo na neposreden položaj delavstva. Če pa pogledamo nekoliko širše stališče, vendarle vidimo znaten napredek. Duh enotnosti, ki je predpogoj za delavske boje in zmage, vedno bolj prešinja delavske vrste. Samo ta naraščajoča zavest, da je enotnost neobhodno potrebna, je preprečila, da udarci niso bili še hujši. To so pozitivni uspehi delavstva v letošnjem letu.

In če se ozremo na politične uspehe delavstva v letošnjem letu pri nas in drugod, bo slika približno ista. Fašizem, najreakcionarnejša reakcija, je v ofenzivi v Evropi, v Aziji in Ameriki.

Nesloga delavstva in celo demokracija omogoča to ofenzivo. Toda nastajajoča enotnost delavstva, združevanje demokracije in združevanje celih narodov v odporu proti fašizmu ure štete. Kar velja za ves svet, velja tudi za nas.

In kaj želimo v letu 1938.

Delavski razred mora v tem letu doseči to, kar mu v preteklem ni uspelo. Pri nas želi vse delavstvo enotnost delavskega gibanja. Kongres URSS-a naj bo kongres enotnosti razrednega strokovnega gibanja in naj pokaže pot enotnosti tudi z ostalimi delavskimi strujami. Vse delavstvo želi tudi enotne politične akcije delavstva, aktivno in enotno udejstvovanje delavstva v političnem boju.

To bo prineslo delavstvu in vsemu ljudstvu one uspehe, ki jih letos ni moglo doseči. Na ta način bomo dosegli demokracijo, svobodo tiska in govora, svobodo organiziranja in delavskega boja, svobodne volitve v parlament in svobodno in enakopravno sodelovanje vseh narodov v državi. Naša država bo tedaj člen svetovnega tabora demokracije in podpornik miru. Na ta način bomo tudi dosegli, da se bo položaj delavstva izboljšal, da minimalne mezde ne bodo pod minimalo, da draginje ne bo plačevalo samo delavstvo, da se zmanjša delovnik in odpravi s tem brez-

Vesti z bojišč

Na Kitajskem

Ob Novem letu so kitajske čete na na fronti okrog Nankinga dosegle več znatnih uspehov. Tako so izvršili Kitajci letalski napad na razne važne japonske vojaške objekte v tem mestu in okolili luko Hangčov. Japonci zbirajo velike pomorske sile okrog južnega kitajskega pristanišča Kantona in pripravljajo napad na to mesto. Pri tem se bodo prav gotovo zopet zapletli v spor z Angleži, ki imajo v bližini eno svojih največjih pomorskih baz na Tihem oceanu, luko Hong-kong. To predvidevajo Japonci sami, zato je imel te dni japonski notranji minister zelo bojevit govor, naperjen proti Angležem, katerim kar naravnost grozi z vojno.

Važen dogodek zadnjih dni je preosnova kitajske vlade v skladu z interesi osvobodilne vojne proti Japoncem. Maršal Čang-Kaj-Šek je odložil predsedništvo vlade, da bi se lahko popolnoma posvetil vojaškim nalogam kot vrhovni poveljnik kitajskih čet. Novi predsednik vlade je Kung Šiang Tsi. Ustanovili so tudi vrhovno politično vodstvo kitajske vojske, ki naj vodi delo političnih komisarjev v posameznih edinicah. Nova vlada je pričela s sistematičnim oboroževanjem civilnega prebivalstva.

Japonci so izdali za vojaške operacije na Kitajskem že preko 2 milijardi jenov, t. j. toliko kakor v teku cele ru-

ske-japonske vojne 1904. Ker ta bremena pač najtežje občutijo najširše plasti delovnega ljudstva, pri njim narašča odpor proti vojnim pustolovščinam japonske vojske. Zato so japonske oblasti pričele z najsrditejšim preganjanjem delavskega gibanja in razpustile vse delavske organizacije. Z druge strani pa poizkušajo doseči mir s Kitajci. Tozadevne predloge je pred dnevi sporočil kitajski vladni nemški poslanik Trautmann. Ti predlogi pa so tako nesramni in predvidevajo popolno zaslužnjenje Kitajske, zaradi česar jih je Čang-Kaj-Šek brez nadaljnega zavrnil.

V Španiji

Po zavetju Teruela od strani republikanskih čet so nacionalisti napeli vse sile, da dobe to važno strateško točko nazaj. Vsi tozadevni poizkusi pa so jim spodleteli. Republikanci niso samo obdržali svojih pozicij, marveč so prizadejali nacionalistom ogromne izgube. Pred nekaj dnevi so nacionalistične radijske postaje oznanjale svetu, da je Teruel že spet v rokah fašistov, kar pa se je izkazalo kot popolnoma izmišljeno. Pač je pa res, da fašisti zbirajo ogromne čete za nov napad na Teruel. Take poročajo iz Gibraltarja, da se je v Ceuti te dni izkrcalo spet okrog 5000 »prostovoljcev« in 100 letalcev, ki pripadajo vojski neke sredozemske avtoritativne države. Na drugih bojiščih vlada zatišje.

Zunanje politični pregled

Dva fašistična udara v enem tednu

Po volitvah v Romuniji, ki so se vršile v znamenju nasilja proti demokratskim strankam, je kralj poveril sestavo vlade predstavniku najbolj nazadnjaške stranke, ki je dobila najmanj glasov, Oktavijanu Gogi. Novi predsednik romunske vlade je znan prijatelj hitlerjevstva in zagrižen rasist. Prvi ukrepi vlade so bili naperjeni proti Židom, pod katerimi pa razumejo vse opozicijske demokratske elemente. Tako so bili takoj ustavljeni vsi demokratski listi, češ da so v židovskih rokah. Pod vlado rasnega sovražstva bodo kajpak najbolj trpele slojanske narodne manjšine v Besarabiji, ki so bile tudi do zdaj izpostavljene srditemu razarodovanju. V Franciji je ta preokret v Rumuniji, ki je sledil neposredno Delbosovemu obisku v Bukarešti, izzval precejšnjo nejevoljo. Francoske demokratske stranke zahtevajo, naj se odpove pogodba o nabavi orožja Rumuniji, ker Francija pač ne more dopustiti, da bi s svojim orožjem oboroževala bodoče sovražnike. Kakor poroča »Oeuvre«, bo v januarju obiskal Bukarešto nemški diplomat Ribbentrop. Obisk bo imel namen spraviti Gogo s fašistično organizacijo »Železno gardo« v svrhu ustanovitve močnega fašističnega bloka, hkratu pa bo Ribbentrop skušal pritegniti

poselnost, da se izvolijo uprave delavskih ustanov in vse druge zahteve delavstva in vsega delovnega ljudstva.

To so naše delavske želje za l. 1938. in za te mora na delo vsak delavec, da se one gotovo izpolnijo.

tu se ponavlja stara pesem: najprej vsiliti diktatorsko vlado, potem izdati tak volilni red, ki delovnemu ljudstvu bodisi sploh onemogoča udeležbo pri volitvah ali pa mu zaradi njegove gospodarske odvisnosti onemogoča, da bi svobodno izreklo svojo voljo. S takim volilnim redom potem diktatorske vlade hodijo na volitve in kajpak dobivajo »večino«. Vafdistična stranka je novemu režimu napovedala najostrejšo borbo, ki jo bodo spremljale simpatije delovnega ljudstva vsega sveta.

Notranja politika

Narodna odbrana — razpuščena.

Z odlokom banske uprave je bila razpuščena »Narodna odbrana«, in sicer oblastni odbor v Ljubljani in nad 40 podružnic v raznih krajih bivše Ljubljanske oblasti.

»Samouprava« o vladi JRZ.

Glavno glasilo JRZ beograjska »Samouprava« piše o zaslugah današnje vlade v preteklem letu in pravi: »V notranji politiki, na gospodarskem, socialnem in političnem polju je mnogo narjenega. Realen in ravnotežen budžet je omogočil izvedbo javnih del. Gospodarstvo je oživelo, utrjeni so čvrsti temelji nacionalni težki industriji in v vsakem oziru se je čutil duh napredka in optimizma. Kmet je osvobojen dolga, delavec je zavarovan s socialnimi uredbami, ki jih je prinesla vlada dr. Stojadinovića, in cel narod je začutil blagodat nove in zdrave politike. V državi se razmere izboljšujejo iz dneva v dan, kar se najbolj vidi v naraščanju cen vseh proizvodov v državi...«

Senatorske volitve.

Letos je potekla mandatna doba 23 senatorjem. Volitve za te senatorje bodo dne 6. februarja. Volilno pravico imajo vsi poslanci in župani. Slovenija (oziroma dravska banovina) bo volila enega senatorja namesto odpadlega dr. Ploja.

Nacionalisti gredo v Nemčijo.

Udruženje nacionalnih železničara i brodarar namerava prirediti meseca junija velik izlet v Nemčijo. Vožnja bo brezplačna. Taka potovanja imajo brez dvoma velik pomen za zblizanje Jugosl. nacionalnega in nemškega narodno-socialističnega železničarstva.

Društvo narodov obsojeno na smrt

Po izstopu Italije iz Društva narodov se vedno pogosteje slišijo glasovi, da je Društvo narodov obsojeno na smrt in da ga nič več ne more rešiti. Tako večidel govorijo tisti, ki so se vedno borili proti ustanovi Društva narodov in kršili njegove predpise. V resnici pa Društvo narodov vse bolj postaja središče, okrog katerega se zbirajo sile, ki so pripravljene z vsemi sredstvi ohraniti svetovni mir, med tem ko se iz njega izločajo rušilci miru in mednarodnega prava. Mogočno podpo-

IZ UPRAVE

To številko smo ustavili mnogim naročnikom, ki niso plačali naročnine. Opozarjamo, da bomo ustavili pošiljanje lista vsem, ki ne plačujejo.

ro Društvu narodov in njegovj politiki pomeni stališče Združenih držav Severne Amerike in njihovega demokratičnega predsednika Roosevelta, okrog katerega se zbirajo vse tvorne sile ameriškega ljudstva. V času, ko mnogi majajo za glavo nad usodo demokracije, je Roosevelt te dni v svoji poslanici ameriškega kongresa izrazil svojo vero v demokratične ustanove, ki na koncu koncev morajo spet zmagati tudi tam, kjer so danes pogažene. Ameriški predsednik, ki je vreden naslednik velikega Wilsona, je v tej poslanici dejal: »Mir je danes ogrožen v največji meri od narodov, pri katerih so bila demokratska načela odpravljena ali pa se sploh nikoli niso razvila. Civilizirani človek zahteva zmerom bolj odločno, da se tudi njemu samemu prizna sodelovanje v vladi v najširšem pomenu te besede. Ameriški narod je prepričan, da bodo svetovna demokratska načela doživela še dolgo dobo in da bo pri posameznih narodih demokracija znova obnovljena in uveljavljena, da se bo uvedla tudi v državah, ki je danes ne poznajo. V tej veri je bodočnost in mir človeštva.« Hkratu je Roosevelt napovedal boj finančnemu kapitalu, ki je glavni podpornik fašizma. Ameriški predsednik je izpregovoril ravno v pravem času. V Braziliji sta nemški in italijanski faši-

zem ustvarila verno orodje svojih za-vojevalskih namenov, diktaturo generala Vargasa. Na otoku Haiti so v državi San Domingo pred meseci diktatorji vprizorili krvav pokol mirnih delavcev in kmetov, v katerem je izgubilo življenje več tisoč malih kmetov in bajtarjev. Šele zdaj se je pokazalo, da je bil pokol uprizorjen kratkoma zato, da bi ti bajtarji napravili prostor nemškimi kolonistom. Ti kolonisti, katerim je vlada v San Domingu dejansko dala na razpolago izpraznjena zemljišča, imajo nalogo ustvariti na otoku Haiti nemško pomorsko vojaško bazo proti Združenim državam. Če pri tem prištejemo zraven še fašistično rovarjenje v demokratični Mehiki, potem nam postane jasno, da fašisti sistematično skušajo obkrožiti Združene države. Tega se zavedajo najširši sloji ameriškega ljudstva, ki vedno glasneje zahtevajo, da mora USA prekiniti s politiko nevmešavanja v evropske zadeve in se tesno povezati s Francijo, Anglijo in Sovjetsko Zvezo, podpirati prizadevanja teh držav za proti fašističnim rušilcem miru. Izraz teh teženj je zadnji Rooseveltov govor. Pred dvajsetimi leti je Wilson oznanil svetu 14 točk kot pogoje za mir, danes njegov naslednik ponovno poziva svet, naj ohrani mir in naj se zoperstavi njegovim rušilcem.

ništvu. Kakor v italijanskem, nemškem in dr. zadružništvu se bo torej povečal vpliv vlade v zadrugah.

Naše zadrughe so bile ustanovljene pred vsem za pomoč našim malim ljudem. Kasnejšemu delovanju naših zadrug bi se moglo marsikaj očitati. Pred vsem to, da so v njih gospodarili gospodarsko močnejši, ki so vodili zadrughe po kapitalističnih načelih. Kredite so mogli dobiti veče del samo tisti, ki so dali jamstvo, da bodo dolg res tudi vrnil. Tako jamstvo pa so mogli dati samo bogatejši. Tudi Zadružna Gospodarska Banka ni imela zmerom pred očmi interesov naših malih ljudi. Posojala je naš denar celo industriji in bankam v Dalmaciji in Vojvodini. Ko pa je nastopila gospodarska kriza, so ta posojila industriji »zmrznila«, ali z drugimi besedami, prihranke naših kmetov so zažurali kapitalisti in to še celo izven Slovenije. Med tem pa naš kmet in obrtnik nista mogla dobiti posojila. Izgovarjali

so se, da je temu kriva obrestna mera. Toda ta izgovor ne velja, ker ZGB ne bi smela biti kapitalistično podjetje, marveč bi morala služiti našim malim ljudem, kakor si je njeno vlogo zamišljal dr. Krek in kakor to dela hrvaška »Gospodarska Sloga«.

Po novem zadružnem zakonu bo imovitejši zadružnik, ki je vložil več deležev, mogel imeti pri glasovanju do pet glasov. S tem se pa v zadrugah uvaža načelo delniških družb, medtem ko je imel prej vsak zadružnik le en glas. Revni sloji bodo imeli odslej še manj besede v zadrugah.

Težak položaj, v katerem se nahajata naš kmet in naš obrtnik zahteva, da zadrughe prevzamejo spet tisto vlogo, ki so jo imele ob ustanovitvi. To pa bo mogoče le tedaj, če bodo mali ljudje gospodarji v svojih zadrugah in če bo država podpirala take zadrughe v njihovem boju proti bankam in oderuhom.

Odstranimo ovire!

Vsakemu človeku je jasno, da je potrebno, da se več ljudi združi, da odvalijo težko skalo, če je vsak posameznik za to preslab. Vsakemu, ki ima le malo pojma o politiki, je jasno, da velja to tudi za politiko. Posameznik ne more uničiti močnega sovražnika, le združena demokracija lahko premaga fašizem in reakcijo.

Zato se združitvi demokracije v principu nihče ne upira. Ko pa se vprašanje praktično postavi, ko je treba skupaj stopiti in se skupno boriti, pa nastane sto raznih ovir. Vsak izvleče nekaj na dan, postavi kako mišljenje, samo da se skupni nastop odloži. Eden pravi: ta voditelj mi ni všeč, s tem ne grem. Osebnostne prepire in nezaupanje postavljajo nad interese ljudstva. Drugi pravi: moramo že skupaj delati, toda skrivaj, ker bi ne mogel razširiti svoje skupine, če bi šel skupaj z drugimi. Ne vidi, da bi moč skupnega nastopa dala tudi vsaki sodelujoči skupini možnosti, da se sama razvije. Tretji pravi: če bom sam, bom lahko delal, če bomo skupno nastopili bomo planili in nam vsem onemogočili skupno delo. Tega pobija že to, da se danes v resnici gani nič ne more itd.

Eno tako »oviro« skupnosti prinaša »Delavska politika« od 29. decembra v članku »Odstranimo ovire«. Popolnoma pravilna in od vseh demokratov odobravana je osnovna zahteva članka, da je državljansko potrebna za zdrav politični razvoj: svoboda govora in tiska. V tem se s člankom strinjam.

Napačna pa je druga misel v članku, da je sporazum med opozicionalci mogoč le, če zavladava svoboda govora in tiska. Člankar pravi: V našem političnem življenju vlada duhovna anarhija. V tej duhovni anarhiji so stališča režimovcev in opozicij nejasna široki javnosti in tudi tistim, ki konkretno žele. Da bi se reševali problemi v bratskem sporazumu. O sporazumu se more govoriti le takrat, če poznamo stališče režima in opozicionalcev. Brez poznavanja jedra difference niti razgovor ni mogoč. Naravno sledi iz teh konstatacij, da je potrebna o vseh problemih in vprašanjih, ki so bistvena, javna diskusija in sicer v svobodni demokraciji. — To bi pomenilo, da je združitev demo-

kracije nemogoča brez svobode in demokracije. Ali ni to malo nesmiselno. Združitev vse demokracije je ravno zato potrebna, da se doseže svoboda in se zato mora izvršiti, čeprav še ni svobode in ravno zato ker ni svobode. Ali naj v Nemčiji socialisti, katoliki in levničarji čakajo, da bo Hitler dal svobodo in se bodo šele potem združili proti njemu?

To je vendar neumnost. Torej danes se morajo združiti, da bodo skupno uničili fašizem in reakcijo. In isto velja za vse dežele, kjer ni svobode.

Ni res, da ni možnosti, da se seznanijo in zedinijo, vsi so za demokracijo. Težko gre, ampak gre pa le, samo če je volja za to. Razgovori, diskusije med voditelji in pristaši raznih demokratiških skupin lahko razčistijo vsa vprašanja. Takih razgovorov pa nihče ne more preprečiti.

Ponavljam: če je iskrena volja za to.

Drobne vesti

Manevri ameriške mornarice. V trikotju Alaska-Hawai-Kalifornija se pričnejo dne največji pomorski manevri ameriškega brodogradništva, pri katerih bo sodelovalo 150 ladij vseh vrst in 500 letal. To bo hkratu resen opomin japonskim nasilničarjem!

Mezdno gibanje v Nemčiji. Iz Aachena poročajo, da so se tamkajšnji rudarji uprli nadurnemu delu za Göringov štiri letni načrt, katerega breme morajo nositi delovne množice in ki služi vojnim pripravam.

Mnogokratni morilec Weidmann, ki je iz sadističnih nagonov umoril celo vrsto žensk in ki so ga pred časom prijele francoske oblasti, je bil pod republikansko Nemčijo obsojen zaradi raznih zločinov na več let ječe. Po

je postal paznik v isti kaznilnici, v kateri je prej prebil kazen in se posebno znašal nad političnimi jetniki. Potem je postal nadzornik v koncentracijskem taborišču Sachsenburg in član nacionalno socialistične stranke. Med njegovimi žrtvami so tudi nemški emigranti v Franciji.

Kongres ameriških študentov za mir se je te dni vršil ob udeležbi 6000 delegatov. Kongres je pozdravil Rooseveltovo politiko in se izrekel proti nadaljnemu nevmešavanju Amerike v evropske stvari. Proti tozadevni resoluciji so nastopili samo trockisti in nekateri socialisti.

Japonski odposlanec na Poljskem. V Varšavo je prispel japonski odposlanec Acida, ki vodi s poljsko vlado pogajanja o nabavi nafte. Zraven se vrše tudi politični razgovori o tem, kako naj bi Poljska skupaj z Rumunijo in še nekaterimi fašizmu naklonjenimi balkanskimi državami podpirale tkzv. protikomunistični blok v njegovem boju proti Angliji in Franciji.

Glas z vasi

Kmet iz Nove vasi pri Ptujju

Vem, da se boste čudili, g. urednik, ko prečitate vsebino naših misli in zahtev, ki Vam jih pišem preprosto in z žuljavo roko.

V svesti si, da me dragi delavski tovariši boste dovolj razumeli, če opravičeno potožim razmere, bedo in stisko, ki je med nami, kmečkimi ljudstvom.

Ujme, toča in povodnji so prizadele v velikem obsegu našega kmečkega človeka; uničenje kmečkih pridelkov zaradi povodnji grozi, da bo primanjlovala živeža za družino in krme za živino.

Zaradi neizvršenega dela regulacij potokov in rek, ki so poplavlile pesniško dolino tako, da je izgledala kot jezero. Voda je poplavlila krmo tako, da crka in poginja kmetov edini up in dohodek: živina. Kje vzeti spomladni denar, da si nabavi drugo, kje vzeti kaj za prodajo, da se krijejo težka bremena: davki, obresti in drugo? Samo prazne obljube regulacij ne pomagajo nam dosti — ampak obljuba dela dolg...

Ista skrb in beda tare tudi naše obžalovanja vredne Haložane. Ce-

na vinskemu pridelku je odvisna seveda od znanega ptujškega prekupčevalca vina. Določena cena vina pa se suče okrog Din 1.90 do Din 3; toliko, kolikor stane vinogradnika povprečno pridelovanje za liter. Ceno vinu določijo potem prekupci, odnosno gostilničarji tako visoko, da si ga zopet delavec ne more privoščiti, posebno gosposki haloški, ki služi reci in piši 4—5 Din dnevno.

Gotovo, dragi bralci, nesmiselno bi bilo naštevati krivice bedo in skrbi, ki tarejo naše kmečko delavsko ljudstvo, ampak povedati je treba odkrito vzroke, zakaj smo zašli v take razmere.

Vzrok temu je nezaupljivost kmeta napram delavcu. Potrebno bi bilo, da se tudi kmet organizira skupno z delavcem tako v političnih in kulturnih organizacijah. Če bomo tvorili eno fronto, smo prepričani, da bomo dovolj odporni proti našim izkoriščevalcem in si sami izboljšali svoj bedni in obupni položaj. — Več prihodnjic.

J. L.

V vsaki kmečki in delavski hiši naj bo naš list!

Novi zadružni zakon in slovenske zadrughe

Slovenske zadrughe so imele v boju našega naroda za njegov obstanek velik pomen. Vošnjak, ustanovitelj prvih slovenskih zadrug, se je prav dobro zavedal, da se more obdržati le narod, ki ima svojo lastno gospodarsko hrbtenico. Gospodarska odvisnost daje poleg političnega varuštva izkoriščevalcem samo še možnost, da odvisnega še bolj zaslužijo. Tako so bile slovenske zadrughe obrambno sredstvo naših malih ljudi, zlasti pa še kmetov in obrtnikov, proti tujemu kapitalu. Vsak kmet vé, da so dajale naše zadrughe kredite po 6%, med ko je bila obrestna mera 15% in še več. Slovensko zadružništvo, katerega duša je bil pok. Janez Ev. Krek, je zbralo skupno z našimi hranilnicami večino vlog našega malega človeka. Ta denar je ostal v veliki meri na Slovenskem in je potom posojil spet koristil našemu malemu človeku. Vlogo zaščitnika gospodarsko šibkih slojev in vlogo čuvarja neodvisnosti našega naroda na gospodarskem polju pa so mogle igrati slovenske zadrughe le, dokler so bile svobodne, kar jim je omogočal avstrijski zadružni zakon. V kolikor je

pred vojno dr. Šusteršič skušal izriniti slovenske zadrughe za svojo protislovensko avstrijskantsko politiko, je nalezl na odpor, kateremu se ima zahvaliti za svoj neslavni konec.

Novi zadružni zakon bo v našem zadružništvu marsikaj izpremenil. Odslej bodo morale biti vse zadrughe včlanjene preko svojih zadružnih zvez v Glavni Zadružni Zvezi v Beogradu. Ta pa bo imela pravico nadziranja in razpuščanja naših zadrug. Tudi ustanavljanje novih zadružnih zvez je skoraj docela onemogočeno.

V Beogradu bo osnovan centralni zadružni fond in Centralna zadružna banka, ki bosta zbirala denar naših zadružnikov in ga nalagala v Poštno hranilnico v Beogradu. Vse zadružne vloge se bodo po tem takem zbirale v Beogradu. Ker bo kmet zaradi tega težje prišel do denarja, si Slovenci tudi na zadružnem polju od centralizacije nimamo čisti pridobit.

Odslej bo vladala tesnejša zveza med Glavno zadružno zvezo v Beogradu in državnimi ustanovami in bo imela država veliko besedo v našem zadruž-

VELIK USPEH SLOVENSKE LIRIKE NA RUSKEM

V Moskvi je izšla skoraj 200 strani debela knjiga »Putem pesmi«, s prevodi slovenske socialne lirike. Mladi ruski pesnik Surkov je predstavil ruskim čitateljem Župančiča, Kosovela, Seliškarija in Klopčiča. Knjiga je bila natisnjena v 10.000 izvodih in razprodana v treh dneh. — To pa ni edini uspeh naših pesnikov. Prevode njihovih del priobčujejo številni listi, prenaša jih radio in recitirajo jih na raznih krajih velike Unije.

Delavski vestnik

Pismo železnih rudarjev iz Francije

Audun le Tiche, decembra.

Nič manj kot 70 slovenskih rudarjev vihti in suče kramp in lopato v tukajšnjem rudniku. Da je delo težko, to že vsakdo ve. Ali mi nič zato ne godrnjamo, samo da je delo in plačilo. Če že težko delaš in dobro zaslužiš, potem se že potolažiš in si zadovoljen, če pa pride narobe, da dobro užigaš, pa za malo denarja, potem je joj.

Marsikateri rudar in delavec si bo mislil, kako smo prišli do izboljšanja. Kako, kako, tako: vsi smo se organizirali in vsi smo postali edini in slojni, saj že pregovor pravi, v slogi je moč. Naša delavska organizacija v Franciji je nepremagljiva. Trda kot skala ne šteje nič manj kot 7 milijonov članov. Kako je bilo v Franciji prej, kako je pa danes? Pisec teh vrstic sem prišel pred 13 leti v Francijo; bilo nas je 22 Slovencev, vsi mladi fantje od 22 do 32 let starosti. Kontrakt — 6 mesečni — smo služili v Mine de Valeroy. Že v prvih dneh smo nas minerji hvalili, da smo dobri delavci (bon ouvrier). Ali žalosten je bil naš zaslužek ko smo preračunali in nam je prišlo le 13 frankov na ših. Miner se je pa na široko režal in hvalil: dobro sem zaslužil, in sicer 56 frankov na ših. Mi smo kar ostrmeli in rekli: pravice pa ni.

Danes pa ni več tako, da bi eden nagrabil polno možnjo, drugi pri enakem delu pa skoro nič. Tukaj se pozna in vidi, kaj pomeni enotna delavska organizacija. Danes imamo vsi delo, pa tudi plačilo, za naše žuljave roke.

Zato pa še enkrat poudarjam: vsi v delavsko organizacijo, doma in na tujem!

*

V zadnjem mesecu je prišlo več šteto dolenjskih fantov s Krškega polja v naš rudnik na delo. To so fantje-korenjaki, kakršne imajo Francozi radi.

Želimo jim največ sreče in zadovoljstva pri nas!

*

Srečno novo leto vsem delavcem, na tuem in v domovini, posebno pa onim tam dol po Krški dolini iz francoske države.

Rudar Jože.

Le v organizaciji je moč!

Trbovlje

Ker naši premogovniki ne morejo zadostiti industrijskim potrebam v naši državi, se je sklenilo, da se uvozi 1500 vagonov bolgarskega premoga. Tako nekako poročajo časopisi te dni. Skoraj istočasno pa poroča »Prager Tagblatt« z Dunaja: Trboveljska premogokopna družba v Ljubljani, ki spada v koncern »Zentral-Europäische Länderbank« in se njene delnice trgujejo tudi na praški borzi, obratuje sedaj z izkoriščanjem polne kapacitete. Tudi za prve mesece letošnjega leta ima podjetje znatna naročila. Računati je s tem, da bo družba za tekoče poslovno leto plačala najmanj isto dividendo kakor za preteklo leto, to je 13 din na delniško glavnico 200 milijonov, vendar ni izključeno, da bo dividenda povišana.

Da, zlati časi se obetajo naši TPD, kot že dolgo vrsto let ne. A naši rudarji in njih socialni položaj? Doživljajo žalostno vlogo Lazarja, ki dobiva drobtine v obliki par kg moke. Ali bo ta »humanitarna« gesta TPD kaj izboljšala socialni položaj rudarskega delavstva? — Jasno je, da nikakor. Kaj pomaga rudarjem, če so polno zaposleni, ko se pa na eni strani grobo sabotirajo in razveljavljajo zakoni in odredbe, ki so življenjske važnosti za obstoj naših rudarjev, ko se vrši po revirjih sistematično priganjaštvo nad rudarji za čim večjo storitev. Razumljivo je, da bi rada TPD

sedanjo zelo ugodno konjunkturo kar se najbolje da izrabila s tem, da pritiska s svojimi podrejenimi organi na naše rudarje za čim večjo storitev. Rudarji seveda v rovih čudežev ne morejo delati. Temu je krivo podjetje samo. Mesto da bi se izvršila v poletnih mesecih tozadevna pripravljala dela za zimsko, t. j. konjunktorno dobo, se vrši po rovih sistematično tako zvano »raubanje«, ter pusti rudarje praznovati. Če potem rudarji v takšnih okoliščinah ne morejo napraviti tiste storitve, kot se od njih zahteva, slede dostikrat občutne kazni ali celo grožnje z odpustom. Seveda skuša podjetje posledice teh svojih »delovnih« metod zvaliti na ramena rudarjev. Še ni dolgo tega, ko so podjetniki na neki razpravi predbacivali navzočim delavskim zaupnikom, da se vrši po rovih — pasivna resistenca.

Na drugi strani pa zopet poslabšuje položaj rudarskega delavstva rastoča draginja. Mnenja smo, da se dá današnji izredno težki položaj izboljšati z zahtevno po izdatni draginjski dokladi, ali pa s povišanjem današnjih tako mizernih mezd. Upamo, da so gotovi visoki strokovni funkcionarji že zavrgli svoje napačno stališče, češ, v času gospodarske krize so vsa mezdna gibanja nemogoča.

Rudarji, v prvi vrsti organizirani in tudi neorganizirani, si iskreno želimo tozadevnih razgovorov in eventuelnih sklepov.

Krščanski socialisti za enotnost delavstva

Delavska pravica prinaša v svoji novejši številki vrsto člankov uglednih kršč. socialcev, ki vsi kažejo, da je misel delavske enotnosti že globoko zasidrana v vrstah krščansko socialističnega delavstva.

Pregled mezdnih bojev JSZ v l. 1937.

Končuje: »Če hoče biti delavstvo kos tem nalogam, mora izgraditi dvoje: Strokovno delavsko gibanje razširiti in poglobiti ter z vso voljo ustvarjati pogoje za delavsko skupnost.

Peter Lombardo, glavni strokovni tajnik JSZ

piše v članku »Kakšna naj bo sindikalna borba«: »Da pa bo delavska sindikalna borba za vse delavstvo rodila povoljne uspehe, ne smemo pozabiti na najvažnejše in to je, da delavstvo povsod nastopa enotno. Če se delavstvo loči po idejni pripadnosti, naj pa vendar nikdar ne pozabi, da ima v socialnih in gospodarskih vprašanjih svoje skupne interese, katere bo moglo uveljavljati, braniti in ohraniti samo tedaj, če bo neglede na idejno pripadnost strnjeno v eno, prežeto prave delavske zavesti in borbenosti.«

A. S.

piše v članku: »Delavstvo in slovenski politični ideali«: »Delavstvo se trga iz davnih ovir in postaja nosilec dela za slovenske politične ideale. Delavska enotnost je prvi pogoj za uspeh. Delavska federacija — zveza — s kmeti je drugi pogoj za približanje političnim idealom. Izobrazba in organizacija sta sredstva za dvig. Najvažnejša pa je pot. Kdor želi dosego slovenskih političnih idealov, mora po poti svobode, demokracije, strpnosti, delavske enotnosti in skupnosti vseh delovnih stanov.«

Razen tega prinaša »Delavska pravica« v nadaljevanjih podlistek »Iz Slovenije v dravsko banovino«. Ravno v novejši številki prikazuje, kako so l. 1923. za občinske volitve v Ljubljani nastopili v enotni fronti socialisti, komunisti in SLS in kako je tedaj škof Jeglič volil socialiste in komuniste. O tem bomo še pisali.

Prispevajte za tiskovni sklad!

Kulturni pregled

Umril je poljski pisatelj Andrej Strug. Pokojnik se je udeleževal revolucionarnih gibanj. V slovenščini imamo prevedeno njegovo knjigo »Jutri«, ki opisuje zadnjo noč na smrt obsojenega revolucionarja.

IZ REVIJ:

Modra ptica (l. števil.) prinaša novelo Miška Kranjca »Gremo v Ljubljano«, N. Rajnova »Egipt«, dve Čufarjevi pesmi iz ječe, Donatovo razpravo o slikarju V. van Goghju in Zweigovo o knjigah. Zanimiva so poročila, med drugimi o sovjetski literaturi, muzeju M. Gorkega v Moskvi itd.

»Sodobnost« (št. 11—12) prinaša Lončarjev članek o umrlem Prepeluhu in o času, v katerem je deloval. O sociologiji in zgodovini piše Zwitter. Zaključena je razprava o Jesenicah in uvajanje hitlerizma v naš največji železarski revir »Zlata veriga«. L. Novy objavlja pesem, pripovedništvo so pa prispevali: M. Kranjc, Prežihov Voranc in F. Godina. Zelo mnogo je krajših razprav. Za vsakogar je dobro, da se seznanji z njimi. Delavstvo mora gledati, da se čim bolj izobrazijo, kar doseže z branjem knjig in dobrih revij. Dobre revije prinašajo dandanes razprave o važnih sodobnih vprašanjih, na katerih je delavno ljudstvo življenjsko zainteresirano. Zato se mora vsakdo seznaniti z njimi. Zelo je dobro, če več ljudi skupaj čita in potem razpravlja. Marsikdaj človek sam ne razume vsega.

»Vzajemna Svoboda« (št. 11-12) objavlja članek »Napredek je zakon«, več krajših povesti, nekaj pesmic, pestre članke iz ženske rubrike, razne praktične nasvete in številne beležke. Zanimive so slike branilcev republikanske Španije. Pogrešamo pa prispevkov domačih del. pisateljev. Upamo, da se tudi to zboljša.

Delavci v Hongkongu so odbili tovorjenje japonskega blaga. Natovariti bi morali na ladjo 160.000 zabojev petroleja za Japonsko.

ŽENE

DRAGI UREDNIK!

Članki, ki so jih napisale žene v prvi številki lista, so mi zelo všeč. Danes naj se tudi jaz oglašim s par vrsticami.

Današnje življenje je težko in kruto. Žena mora delati od ranege jutra do pozne nočne ure. Dela ne le doma, ampak mora hoditi še v tovarno. Tako pomaga možu prenašati trpljenje in prispeva s svojim zaslužkom k gospodinjstvu. Toda poleg tega leži na ženi še vsa skrb za otroke in dom. Vsi hočejo red; tudi mož mora imeti mir, kadar počiva, akoravno mora žena ravnat tako delati in najbrž še bolj kakor pa mož. Nikdar pa mož ne reče svoji ženi, ki trpi tako kot on: »Pojdi z menoj in se tudi ti organiziraj ter se bori z menoj za boljši položaj!« To mu ne pride na misel. Žena naj bo le doma in dela od zore do mraka in naj bo moževa in podjetnikova sužnja. Nikdar bi ne bilo tako hudo na svetu, ako bi vse žene posegale malo bolj v javno življenje. Žene, ki tako trpijo, ko gledajo, kako otroci stradajo, umirajo, trpijo po tovarnah in rovih, hodijo na bojišča, te žene ne bi mogle dopustiti toliko gorja na svetu. Danes pa sta ženo družba in mož prisilila, da misli samo na štedilnik, umazano perilo in na podjetje, v katerem dela.

Žena, tvoje mesto je v organizaciji!

GLEDALIŠČE

V ljubljanski dramigradi igrajo Čapkovo igro iz sodobnega življenja »Bela bolezen«. Igra je nekoliko fantastična. V diktatorski državi, kjer se vse pripravlja na vojno, izbruhne bela bolezen, ki kosi starejše ljudi. Proti njej ni zdravila. Iznajde ga pa zdravnik bolniške blagajne, ki zdravi samo revne; od bogatih pa zahteva, naj jamčijo, da ne bo več vojna, pa jih bo pozdravil. Bolezen dobi fabrikant orožja in naposled celo diktator, »vodja«, ki je ravno napadel malo demokratično državo, a se je odločno postavila v bran. Zdravnik vztraja pri svojih zahtevah in ga naposled vojni hujskači ubijejo. — Avtor je na njegova usta položil marsikakšno bridko resnico, čeprav je igra v marsičem nasprotna stvarnemu življenju, ker probleme ne postavlja docela pravilno. Je pa aktualna, zato naj je nihče ne zamudi. — Režira jo g. C. Debevec, učinkovito odrsko opremo je oskrbel ing. Franc.

Verdierova poslanica

»Pariser Tageszeitung« pravi na Verdierovo poslanico: Treba je imeti pred očmi razne perspektive v mednarodnem položaju, ki so v zvezi z novo orientacijo Vatikana. Papež je dobro informiran o položaju Italije. Ravnotako mu je dobro znano, kako je prišlo do vojaške vstaje v Španiji in z dobrih virov sprejema poročila iz Nemčije. Te besede papeža francoskem kardinalu, katere so namenjene tudi drugim katoličanom niso dober znak za izgleda Franca, Mussolinija in Hitlerja.

Demokratična politika nasproti narodnim manjšinam. Češki predsednik Beneš je nakazal nemškemu gledališču v Libercu za l. 1938. 200.000 kron izredne podpore. To je najlepši odgovor na hitlerjevsko hujskanje.

Podpisana zadruga razpisuje

mesto gostilniškega poslovođa.

Vsa pojasnila in informacije se dobe istotam. Tozadevne ponudbe je poslati do 15. januarja 1938.

Splošna gospodarska in gostilničarska zadruga »Rudarski dom«, r. z. z o. z., Loke št. 400. — Trbovlje I.

Zato se pa meni zdi, da je ženam zelo potrebna izobrazba. Potrebni so nam tečajji, da se izšolamo in nastopamo v javnosti zmogljivo in močne ter sposobne, da se skupno z možmi borimo. Sedaj nas vsak lahko zasmehuje, da nismo za drugam kakor za doma. Me moramo samo ubogati in poslušati nauke. Učijo nas, da moramo biti ponižni kadar nas mogotci tlačijo. Mi pa čutimo, da je vendar nekje meja, do katere gre ponižnost. Moje mnenje je, da moramo postati zavedne delavske žene in pokazati svojo voljo in moč, da popravimo svet. Zato pa: vse v organizacije, kjer se bomo izobrazile in borile za naše zahteve; mi in naši otroci smo prav tako vredni in željni življenja in veselja kakor mogotci tega sveta.

Za geslo naj nam bo ta-le pesmica, ki vam jo pošiljam, da bi jo slišale vse sodružice:

Družnost!

Žena delavca.

Agitirajte za naš list!

Božična poslanica kardinala Verdiera in vprašanje sodelovanja z ljudsko fronto

»Nova Riječ« prinaša članek, ki ga prinašamo v prevodu.

Kardinal Verdier iz Pariza je šel v Rim in svet je radovedno čakal na njegov božični govor po njegovi vrnitvi iz Rima. V Franciji je na dnevnem redu vprašanje, ali lahko katoličani sodelujejo v ljudski fronti in tako se je vodila najširša diskuzija v javnosti. V praksi se je v posameznih slučajih in poedinih državah že davno reševalo vprašanje ali lahko katoličani sodelujejo na političnem in gospodarskem polju s skupinami in strankami, ki ne stojijo na katoliškem programu ali pa stojijo na čisto nasprotnem programu. Kakor vidimo, so katoliške stranke sodelovale ne samo od slučaja do slučaja nego tudi stalno in ne samo s t. zv. liberalnimi in demokratskimi skupinami, temveč tudi s socijalisti in komunisti.

Ni dolgo tega, ko smo videli, da so katoličani v Belgiji na poziv svojih cerkvenih poglavarjev šli na volitve skupaj z liberalci, socijalisti in levičarji proti fašistom. V Španiji se ogromno katoličanov bori pod zastavo ljudske fronte. Na Češkem katoliška stranka stalno sodeluje v vladi skupaj s socialdemokrati in češkimi socijalisti proti desnici. To sodelovanje je bilo v Nemčiji zelo intenzivno in se lahko reče, da je bil katoliški odpor proti nacionalsocializmu zelo močan in danes fašizem v Nemčiji očita katoličanom, da sodelujejo s komunisti. V Franciji je ena mala politična grupa t. zv. krščanskih demokratov sodelovala z ljudsko fronto. Pozneje se je postavilo principijelno vprašanje, ki se je že avtomatično rešavalo v praksi, da so socijalisti in komunisti ponudili sodelovanje onim katoličanom, ki imajo z njimi skupne točke političnega in socialnega programa.

Potrebno je zabeležiti, da je katoliški tabor v Franciji zelo kompliciran.

So katoličani skrajni monarhisti, katerim je upostavitve monarhije važnejše kakor katoličanstvo, so katoličani skrajni konzervativci in reakcionarji ljudje s čisto aristokratsko fevdalno mentaliteto, kakor tudi katoličani srednje in male buržuazije pa do levičarskih demokratov. Katoličani v Franciji imajo močne mladinske in delavske organizacije, katere nimajo izven verskih in moralnih načel nič skupnega z monarhisti in konzervativci, imajo pa mnogo skupnega z ljudsko fronto.

Skrajna desnica katoličanov v Franciji je stala na stališču, da katoličani ne morejo sodelovati z ljudsko fronto, katoliška levica pa je zahtevala sodelovanje. Po povratku kardinala Verdiera iz Rima je stvar o sodelovanju v teoriji rešena na način, kakor se je že popreje v praksi reševala v celi Evropi.

V svojem božičnem govoru citira kardinal Verdier besede, ki jih je govoril papež preko njega francoskemu narodu.

Prinašamo najvažnejši odstavek, ki se glasi:

»Z vseh strani se nesrečni ljudje obračajo na papeža, naši bratje, ki so se ločili, muslimani in tudi sami pogani, vsi oni, ki v moralni nesreči zahtevajo našo pomoč. Ljudje, ki so daleč od nas, v Vaši deželi nam ponujajo svojo roko. Ne pozabite, da se Kristus ni nikoli odvrnil od onih, ki so mu nudili svoje prošnje roke. Mi moramo plemenito, na krščanski način z neizmerno ljubeznijo odgovoriti onim, ki nas kličejo iz daljave.

V imenu Kristusa, ki Vas je ljubil, Vas mi pozdravljamo. Toda kaj pričakujete od nas? Vaše doktrine niso naše. Naše doktrine so doktrine Kristusa in cerkve, in Vi dobro veste da so naši mučeniki umrli za te doktrine, mi bomo znali iti po njihovih stopinjah, če bo po-

trebno. Sodelovanje? Naša akcija je prežeta z duhom, Vaša je izpolnjena z materijalizmom. Ta element duhovnosti, ki je za nas duša in največja dobrota cele akcije, Vi odklanjate. Ali je tedaj mogoče sodelovanje? Mi kristjani hočemo pomagati onim, ki trpijo pomagati delavcem, da pridejo do svojih pravic, pripravljati za bodočnost v pravici in ljubezni sporazum vseh ljudi. Ako to geslo ponujene roke z Vaše strani pomeni željo, da bolj spoznate Vaše katoliške brate, da bolj spoštujete njihovo prepričanje, čustva in delo skupno z vero, katera jih je nadahnila, cerkev ne bo odklonila in bo izvršila to delo prosvetevanja in lahko boste takoj ugotovili, da ona lahko v veliki meri služi v srečo vseh.«

Po teh papeževih besedah, katere je citiral kardinal, ta še dodaja, da se sv. oče nadalje sklicuje na encikliko »Divini Redemptoris« in posebno na besede, da cerkev kot nebeški samaritan podaja roke vsem, ki se nahajajo v bedi:

»Mi bomo podprli vse, toda ne zahtevajte od nas, da žrtvujemo najmanjši del naše svete resnice, ki je osnova in temelj vsake prave ljubezni, vsake prave rešitve.«

Smisel te poslanice je jasen: Katoličani lahko sodelujejo z vsemi strankami, tudi s komunisti in se pri tem ne odrečejo svoji ideologiji.

Istočasno je komunistični vodja narodni poslanec Jacques Daclot dal o tem sodelovanju novinarjem sledečo izjavo: »Vi se spominjate govora Mauricea Toreza v la Mutualité, ki je tako zelo odjeknil. Mi smo posvetni, ateisti, materijalisti. Mi ne damo nobenih ideoloških koncesij nobeni veri. Vendar mi hočemo, da reakcija ne bo hujskala delavce enega proti drugim zaradi razlik v verskih stvareh. Mi podajamo našo roko katoliškim delavcem, ker imajo oni iste sovražnike kakor komunistični delavci, socijalisti in radikali. Oni se morajo boriti za iste pravice. Naši bra-

tje v bedi sestavljajo silo ljudske fronte, katero eksploatorji hočejo razbiti.« To je stvarno prvi odgovor na poslanico kardinala, ki se z njo popolnoma strinja, samo da je drugi ton in se ne odreka svoje ideologije. V ideologiji vsak čuva svojo pot, ali mogoče je pa sodelovanje, kadar je v vprašanju obramba velikih načel meščanske in osebne svobode pravica delovnega naroda pred izkoriščanjem in zaslužnjem.

Drobne vesti

Atentati v Sanghaju. Kitajec, ki so ga aretirali v mednarodni koncesiji radi atentata na čoln japonskih mornarjev, je priznal, da pripada skupini tristo kitajskih vojakov, ki so sodelovali pri obrambi Nantau-a. Ta skupina se je umaknila po padcu Sanghaja v najbližjo vas. Zakekli so se, da bodo nadaljevali borbo proti Japoncem z vsemi mogočimi sredstvi. V Sanghaj je prispelo 21. decembra 24 kitajskih vojakov preoblečenih v kmete. Tam so se razdelili v male skupinice po tri vojake. Geslo teh kitajskih četniških oddelkov je »Borba do smrti«.

Ker ni odgovarjal zahtevam službenih cerkvenih krogov radi svojih demokratičnih tendenc, je v Parizu prenehal izhajati katoliški tednik »Sept« (Sedem), katerega so urejevali dominikanci. Namesto njega izdajajo sedaj list »Temps présent«, ki ga urejujejo katoliški književniki Jacques Maritain, Francois Mauriac, Jacques Madaule, priznani pristaši demokratične in parlamentarne oblike vlade.

Dopisnik največje časopisne agencije »Reuter« in »Newyork Herald« Hubert Harrison je zapustil po 13 letnem bivanju v Beogradu Jugoslavijo po odredbi oblasti radi tega, ker je »netočno in tendenciozno poročal v inozemstvu o prilikah v naši državi«. Beograjsko »Vreme« poroča, da so ga pri odhodu spremljali voditelji Združene opozicije in skupina delavcev in študentov.

Japonski književnik o kitajsko-japonski vojni

Prinašamo članek, ki ga je napisal znameniti japonski socialni pisatelj Kuoka. V njem je najvažnejša ugotovitev, da so japonski socialni demokrati napravili isto napako kakor evropski, ko so l. 1914. glasovali za vojne kredite, ali pa nemški, ko so l. 1932. pomagali Hindenburgu na predsedniški stol, da je potem pripeljal Hitlerja na oblast. Japonske množice so to pogubno politiko obsodile, ko so pri zadnjih volitvah glasovali, oddani za socialno demokracijo, prinesli samo 10 mandatov od prejšnjih 42. Iz Kuokinega članka je razvidno, da politika japonske socialne demokracije, ki je za zahvalo doživela razpust in preganjanje, ni bila niti delavska niti socijalistična. Zategadelj smatramo, da »Delavska politika«, ki dosledno obsoja japonski imperijalizem, ne dela prav, ko nasproti »Zvonu« jemlje v zaščito japonske »socialiste«, ki so ta imperijalizem podpirali. Op. ured.

Osvojitve Mandžurije, dogodki v Sanghaju in ostalih delih Kitajske ravnno tako tudi cela vojaška ekspedicija, ki jo je japonska vlada podvzela, so prvi poskusi, da se s pomočjo vojne najde izhod iz krize. Započeta vojna, v kateri se vidi ves prepad splošne in gospodarske krize, pomeni začetek dobe nasilnih političnih pretresljajev. Japonski imperijalizem je začetnik nove vojne. Vojna in žnjo povezano kolonialno osvajanje, polfevdalno izkoriščevanje v lastni državi, to je ona zmes, iz katere se je razvil japonski imperijalizem. Japonsko-kitajska vojna l. 1894., zadušitev takozvane bokserske vstaje, rusko-japonska vojna l. 1904-5., zasedba Formoze, Koreje in Južne Mandžurije, monopolistično izkoriščanje Kitajske v sve-

točni vojni, intervencija v Sibiriji, zasedba province Šantung itd. — vse to so poedine etape imperijalistične agresivnosti velekapitalistične Japonske. Agresivnost monopolističnega kapitalizma v Japonski se veže z vojno pustolovščino imperijalizma. Dejstvo, da japonski imperijalizem nastopa kot začetnik novih vojn, izvira iz slednjega:

1. Japonski imperijalizem skuša doseči svoj monopol s posebno udobnostjo ropanja sosednih držav v čim ugodnejši situaciji za sebe.

2. Med vsemi imperijalističnimi državami je Japonska najslabši člen njihovega sistema, najmanj sposobna, da išče izhod iz svetovne krize v gospodarskem nasprotstvu in konkurenci. Japonski imperijalisti so si v začetku vojne zastavili dve temeljni tezi: »Na Kitajskem traja še vedno anarhistično stanje. Strogo vzeto, Kitajska ni nikakšen državni organizem... Države, katere so s Kitajsko v odnošajih, so uvidele, da ona ni zmožna v polnem obsegu ščititi njih oficijelne in poedine interese.« (»Nizi-Nizi«, 26. febr. 1932, Tokio.)

To pomeni: V Kitajski vlada zmešnjava, ne obstoja nacionalna vlada, ni enotne Kitajske. Kitajci niso sposobni, da napravijo red, potreben imperijalizmu. Radi tega mora biti razdeljena in osvojena. Osvojitve Mandžurije in Mongolije ni, kakor trdijo japonski imperijalisti, prav za prav nikakšna nasilna osvojitve, ni akt osvojevalne politike, temveč »poskus, da se čimpreje mogoče ustvari za 30 milijonov prebivalcev Mandžurije in Mongolije raj na zemlji.« (»Nichon«, 8. okt. 1931.)

Japonska vlada želi istočasno, da z ene strani s pomočjo vojne najde ventil za notranje vrenje in nezadovoljstvo v državi, z druge strani pa da ojača svoj velekapitalizem in zniža pogoje delovnih množic. Tako v času priprave

kot za časa same vojaške intervencije je razvila japonska vlada široko kampanjo obdelovanja množic v svrhu razširjenja šovinističnega razpoloženja. Revije, časopisi, radio, razna združenja, vse se izkorišča v svrhu agitacije in propagande. Parade čet, odhod na fronto, sprejem transporta ranjenih in žar s pepelom padlih oficirjev, namerna populariziranja vojnih junakov, zbiranje sredstev za ranjence in vojake na fronti, za zračno brodogradnjo itd. — vse se izkorišča za širjenje vojnega razpoloženja. V milijonskih izvodih zastruplja japonski tisk dnevno zavest naroda. Japonski časopisi so klical v vojno »za obrambo življenja in posestva japonskih državljanov«, za »obrambo ugleda japonske države«, za »obrambo nasledstvenih zgodovinskih pravic Japonske«, »proti japonskemu umiku s kopna« itd. Propagirajo načrt »Velike Japonske« in zgodovinsko poslanstvo »države vzhajajočega sonca«. Ravno tako je tudi del literature in umetnosti v službi vojske. V gledališču se goji v »umetniških delih« vojaški duh. Tisk ne samo da poziva množice, da podpirajo sedanjo pustolovščino na Kitajskem, temveč jih pripravljaja na vojno proti vsem onim državam, ki so nasprotne japonskemu zavzetju Kitajske.

Obenem po navadi z obema rokama sipljejo obljube, da se bo stanje množic »izboljšalo po rešitvi kitajskega problema«. Delavce spominjajo na njegov »dobri in zajamčeni položaj« za časa svetovne vojne l. 1914—1918, obljublja jim, da bo izginila brezposelnost in beda »na temelju razvoja industrije v Kitajski«. Vodili so se razgovori o vprašanju razširitve volilnega prava, najemanje posojila za podpiranje brezposelnih, olajšanje kmetov na vasi itd. Medtem ko »vojaška vlada« deli te obljube, istočasno daje stotisoče jenov za

pojačanje špijonaže. Tako je nedavno odobreno 1.400.000 jenov »za pobijanje protivojnega pokreta«.

Generalni tajnik japonske soc. demokratske stranke Sakai-Minsuto, g. Akamaton, je izjavil ob priliki osvojitve Mandžurije sledeče: »Intervencija v Mandžuriji ni imperijalistična, ker se bo morala Japonska tudi pod socializmom boriti za sirovine, potrebne njeni industriji, a te sirovine se nahajajo sedaj v rokah Amerike, Anglije in Rusije.« Po tem govoru svojega generalnega tajnika je sklenila izdati resolucijo, v kateri hoče vso odgovornost za poostretev mandžurskega vprašanja zvaliti na Kitajsko, katera »vodi brezprincipno in sistematično protijaponsko kampanjo«. Resolucija nadaljuje: »Stranka odbija odločno vsak poskus okrnitve japonskih pravic in interesov v Mandžuriji.« Nadalje: »Pritegnitev Mandžurije in Mongolije v japonsko državo je potrebna zato, da se v okviru državnega socializma ustvari socijalistična Japonska.« Vodja stranke levih soc. demokratov Dsenko-ku Rono Toisoto, član parlamenta g. Mazutani, katerega so poslali v Mandžurijo »v svrhu raziskave«, je izjavil v Mukdenu: »Mandžurski dogodki niso vojna kot običajna pri kapitalistih, temveč vojna radi rešitve nacionalnega problema.«

Isto stališče vidimo tudi pri voditelju reformističnih sindikatov. Tako označuje n. pr. predsednik japonskih pomorskih organizacij, včlanjenih v Fimmeu-ovi internacionalni, g. Hamada, pohod Japonske na Kitajsko kot socijalistično vojno.

To bi bili glavni motivi in glavne struje v vojni med Kitajsko in Japonsko. Nisem profesionalni politik ampak profesionalni književnik, pa sem v tem pogledu iznesel samo to, kar je resnično in objektivno. F. Kuoka.